

УДК 271.4-722.52(73=161.2):929.5(477)

DOI: 10.24919/2312-2595.11/53.268602

Леся СМУТОК

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (lesiasm77@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8918-2258>

Ярослав ЛИСЕЙКО

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії, музеєзнавства і культурної спадщини, Національний університет «Львівська політехніка», вул. Степана Бандери, 12, м. Львів, Україна, індекс 79013 (lyseyko@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3404-7221>

Бібліографічний опис статті: Смуток, Л., & Лисейко, Я. (2022). Родинне коріння Стефана (Сотера) Ортинського, першого єпископа української греко-католицької церкви у США. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, 11/53*, 90–100. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.11/53.268602>.

РОДИННЕ КОРИННЯ СТЕФАНА (СОТЕРА) ОРТИНСЬКОГО, ПЕРШОГО ЄПИСКОПА УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ У США

Анотація. Мета дослідження – відтворити родовід о. Стефана (Сотера) Ортинського, ієрарха греко-католицької церкви, першого єпископа греко-католицької єпархії у США. **Методологія** ґрунтується на принципах історизму й використанні інструментарію для дослідження з біографістики та генеалогії. **Наукова новизна** – здійснена реконструкція родоводу першого єпископа української греко-католицької церкви у США. З'ясовано, хто були його нащадки.

© Леся Смуток, Ярослав Лисейко, 2022

Висновки. Єпископ Стефан (Сотер) Ортинський за походженням був з родини українсько-руської шляхти. Його предки проживали у селі Ортиничі на Самбірщині, яке було осідком роду Ортинських. Батько єпископа звався Йоаном (Іваном), мати ж була з села Кульчиці й належала до численного роду Кульчицьких. Дід єпископа також звався Стефаном. Він, зі свого боку, доводився сином Ігнатію. Останній відомий як землевласник у с. Ортиничі у першій половині XIX ст. Предок Стефана (Сотера) – Стефан – у 1782 р. разом з братами підтвердив своє шляхетське походження, відтак уся родина небезпідставно вважалася неболями та входила до рицарського стану королівства Галичини і Лодомерії.

Ключові слова: Стефан (Сотер) Ортинський; Ортинські; шляхта Галичини; Ортиничі; єпископи української греко-католицької церкви у США.

Lesia SMUTOK

PhD (History), Associate Professor of Department of World History and Special Historical Disciplines, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (smutokigor@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8918-12258>

Yaroslav LYSEYKO

PhD (History), Associate Professor of Department of History, Museum Studies and Cultural Heritage, Lviv Polytechnic National University, 12, Stepan Bandera Str., Lviv, Ukraine, postal code 79013 (lyseyko@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3404-7221>

To cite this article: Smutok, L., & Lyseyko, Y. (2022). Rodynne korinnia Stefana (Sotera) Ortynskoho, pershoho yepyskopa ukrainskoi hreko-katolytskoi tserkvy u SSHA [Family roots of Stefan (Soter) Ortynskyi, the first bishop of the Ukrainian Greek Catholic Church in the USA]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 11/53, 90–100. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.11/53.268602> [in Ukrainian].

FAMILY ROOTS OF STEFAN (SOTER) ORTYNSKYI, THE FIRST BISHOP OF THE UKRAINIAN GREEK CATHOLIC CHURCH IN THE USA

Summary. *The purpose of the research is to recreate the genealogy of Father Stefan (Soter) Ortynsky, hierarch of the Greek Catholic Church, the first bishop of the Greek Catholic diocese in the USA. The methodology is based on the principles of historicism and the use of tools for biographical and genealogical research. A scientific novelty is the reconstruction of the genealogy of the first bishop of the Ukrainian Greek Catholic Church in the USA and clarification of his descendants. Conclusions.* Bishop Stefan (Soter) Ortynsky was originally from a family of Ukrainian-Ruthenian nobility. His ancestors lived in the village of Ortynychy in the Sambir region, which was the seat of the Ortynsky family. The bishop's father's name was Ioan (Ivan), and his mother was from the village of Kulchytsy and belonged to the large Kulchytsky family. The bishop's grandfather was also called Stefan. He, in turn, was the son of Ignatius. Ignatius is known as a landowner in the village of Ortynychy in the first half of the 19th century. The ancestor of Stefan (Soter) – Stefan – in 1782, together with his brothers, confirmed his noble origin, therefore the whole family was rightfully considered nobles and included in the knighthood of the kingdom of Galicia and Lodomeria.

Key words: Stefan (Soter) Ortynsky; Ortynsky; nobility of Galicia; Ortynychy; bishops of the Ukrainian Greek-Catholic Church in the USA.

Постановка проблеми. Вивчення життя і діяльності українських постатей XIX ст. є одним з напрямів в українській біографістиці. Адже основні віхи їхнього життєвого шляху відбивають значно ширші процеси, що мали місце на тлі тогочасної епохи. Зазвичай, якщо йдеться про XIX ст., одразу на думку спадають Іван Франко, Михайло Грушевський або Андрей Шептицький. Втім, існувала ціла плеяда української діячів, урядовців, церковних служителів другого щабля, які також уособлюють еліту українського суспільства в Галичині австрійської доби. Їхнє життя не менш важливе в контексті наукових досліджень української історії XXI ст. Серед таких діячів був Стефан (у чернецтві Сотер) Ортинський, сучасник Андрея Шептицького, виходець з грона його послідовників та соратників, відомий церковний діяч та перший єпископ української греко-католицької церкви у США. Таким чином, постать Стефана (Сотера) Ортинського, безумовно, може слугувати об'єктом для до-

кладніших наукових студій. У пропонованій публікації спробуємо з'ясувати такий аспект, як походження Стефана (Сотера) Ортинського, та реконструювати його родовід.

Аналіз досліджень та публікацій. Постать єпископа Стефана (Сотера) Ортинського зазвичай вивчалася у контексті становлення та інституційної розбудови греко-католицької церкви у США на межі ХІХ–ХХ ст. Існують окремі публікації про єпископа. До таких належать праці І. Кащак, В. Ваврика, М. Баранецького, Г. Лужницького, І. Сенюри (Баранецький, 1956, с. 34–42; Кащак, 2007; Ваврик, 1956; Лужницький, 1963; Сенюра, 2007). Вони загалом відтворюють основні віхи життя Стефана (Сотера) Ортинського. З них дізнаємося про його шляхетське походження, навчання та діяльність на духовній ниві як на батьківщині, так і в США. Однак жоден з них докладно не розглядає, з якого середовища походив владика, хто були його предки і яку це роль могло відігравати у його кар'єрному зростанні та вибудовуванні взаємовідносин з Андреем Шептицьким та іншими ієрархами церкви. Постать Стефана (Сотера) Ортинського також оцінювалася через призму церковного життя українців-русинів у США та розбудови церковних інституцій. Різні аспекти його діяльності висвітлені у роботах І. Гнідик, В. Галич, Л. Толопко, Б. Процько, В. Паска (Гнідик, 2014, с. 230–233; Гнідик, 2015; Толопко, 1984; Halich, 1937; Paska, 1975; Procko, 1973). Однак усі вони також не акцентують на походженні владики, вочевидь, вважаючи це другорядною обставиною, котра не надто додає до розуміння, ким був Стефан (Сотер) Ортинський і як походження визначало його життєві установки та переконання.

Мета дослідження. Відтворити родовід о. Стефана (Сотера) Ортинського, ієрарха греко-католицької церкви, першого єпископа греко-католицької єпархії у США.

Виклад основного матеріалу. Стефан Ортинський (у чернецтві – Сотер) належав до сучасників Андрея Шептицького та, без перебільшення, входив до кола його найближчих сподвижників. Майбутній єпископ здобув освіту, навчаючись у дрогобицькій і самбірській гімназіях, а після закінчення студій у 18 років прийняв чернечий постриг, обравши ім'я Сотер. Його чернеча й пастирська кар'єра цілковито укладається в рамки тогочасних реалій й властиво спочатку відповідала тому шляху, котрий пройшли сотні ченців греко-католицького обряду. Новіціат він проходив у добромиль-

ському монастирі, згодом перебрався до Кракова, де продовжив студіювати філософію та богослов'я. 18 липня 1891 р. Сотер висвятився на священника. У наступні кільканадцять років пробував себе в різних іпостасях: місіонер (1894), професор філософії і вікарій монастиря (1895), еклезіарх і провідник Апостольської молитви (1896–1897), економ монастиря (1898–1901), ігумен монастиря (1901), місіонер і реколектант у львівському монастирі св. Онуфрія (1906–1907). Нарешті, у 1907 р. при підтримці митрополита Андрея Шептицького отримав номінацію на єпископа для греко-католиків у США. 12 травня того ж року у соборі св. Юра у Львові митрополит Андрей разом з владиками Костянтином Чеховичем та Григорієм Хомишиним уділили йому архієрейську хіротонію. Відбувши до США, нововисвячений єпископ одразу розгорнув активну діяльність. Його зусиллями у 1913 р. греко-католики США отримали незалежність від римо-католицької ієрархії. За 9 років єпископ Сотер розбудував та упорядкував церковне життя українців у США. Йому вдалося створити кілька десятків нових парафій, заснувати низку установ та закладів церковно-благодійного, освітньо-культурного характеру. На жаль, ця діяльність була перервана раптовою смертю владики у березні 1916 р. (Баранецький, 1956, с. 34–42; Кашак, 2007; Ваврик, 1956; Лужницький, 1963; Сенюра, 2007).

Дата й місце народження Сотера (Стефана) Ортинського не становлять жодної таємниці. Усі інформаційні довідники та нариси з його життєпису вказують на те, що він з'явився на світ 29 січня 1866 р. у селі Ортиничі. За соціальним станом належав до місцевої українсько-руської шляхти, котра обсіла терени Прикарпаття та мешкала цілими селами (гніздами). Таким, власне, осідком були Ортиничі та сусіднє село Биків – родові села родини Ортинських упродовж XV–XX ст. Метричні книги місцевої парафії частково збереглися. У розпорядженні істориків – книги народжених за 1850–1944 рр. (ЦДІАУЛ, ф. 201, оп. 4а, спр. 7905, 6983, 10509); книги шлюбів за 1896–1944 рр. (ЦДІАУЛ, ф. 201, оп. 4а, спр. 10510) та книга померлих за 1871–1944 рр. (ЦДІАУЛ, ф. 201, оп. 4а, спр. 10511). Серед них знаходимо запис про народження та хрещення Стефана Ортинського. Народився він 29 січня 1866 р., того ж дня місцевий парох Лев Гриневецький хрестив немовля. У відповідній графі, де подавалися відомості про батьків, дізнаємося, що батько новонародженого звався Йоаном (Joannes), тобто Іваном /

Яном, й був сином Стефана Ортинського і Магдаліни Чайківської. Матір'ю – Марія, дочка Миколая Кульчицького і Анни Дашинич (Дашиничі – одне з відгалужень Кульчицьких, тобто Анна походила з роду Кульчицьких Дашиничів). Родом мати Стефана була з с. Кульчиці (ЦДІАУЛ, ф. 201, оп. 4а, спр. 6983, арк. 3). Хресними батьками дитини стали Йоан Ортинський та Констанція, дружина Андрія Чайківського. Вочевидь, це були родичі по батьківській лінії. На той час родина проживала у с. Ортиничі у будинку під номером 40/39. З інших метрик місцевої парафії вдалося з'ясувати дещо про одруження Стефанових батьків, що дало змогу уточнити відомості про них. Зокрема, зберігся фрагмент так званих заповідей, тобто настанов священника молодим перед обрядом вінчання. Він охоплює період за 1847–1858 рр. (ЦДІАУЛ, ф. 201, оп. 4а, спр. 237, арк. 1–22). Тут з-поміж іншого натрапляємо на запис про відвідування священника та проведення передшлюбних заповідей майбутнім подружжям Стефаном Ортинським та Марією Кульчицькою. Немає жодних сумнівів, що маємо справу з батьками Стефана. Адже Йоан Ортинський й тут зветься сином Стефана та Магдаліни Ортинської (Іоань Ортинскій сын шляхетно уродzonychъ Стефана ы Магдалены Ортинскихъ, молодець лет 22 обр[яду] гр[еко] кат[олицкого], уроджений и замешкалый въ Ортиничахъ под № 39), а про Йоанову майбутню дружину священник вказав таке «Маріовъ Кульчицковъ быть вдововъ по б[лаженной] п[амяти] шляхетно уродзоном Кульчицкимъ Тулукъ лет 22 обр[яду] гр[еко] к[атолицкого], а подъ № 185 замешкала въ Кулчицахъ» (ЦДІАУЛ, ф. 201, оп. 4а, спр. 237, арк. 11 зв.). Передшлюбні заповіді Йоан та Марія відбули у листопаді 1856 р. Таким чином, обидвом молодим було по 22 роки і народилися вони десь у 1833–1834 рр. Для Йоана цей шлюб був першим, а Марія Кульчицька, попри молодий вік, уже була вдовою.

Що відомо про наступне покоління, тобто про діда Стефана (Сотера) Ортинського? Як уже зазначалося, запис народження та хрещення останнього недвозначно вказує, що його батько був сином Стефана та Магдаліни Чайківської. Можна припустити, що він жив десь у першій половині XIX ст. Брак метричних книг села Ортиничі за період до 1850 р. суттєво утруднює пошуки відомостей про предків Стефана (Сотера). Неможливо докладно з'ясувати, скільки було братів і сестер у його батька, коли вони народилися, так само немає даних про народження його діда та інших дітей у

родини Ортинських дідового покоління. За щасливим збігом обставин, зберігся запис про народження одного із синів Стефана-діда. Він був хрещений не в Ортиничках, а в сусідній церкві у Бикові, метрики якої збереглися, починаючи з кінця XVIII ст. З цих записів дізнаємося, що 18 липня 1847 р. у сім'ї Стефана Ортинського й Магдалини Чайківської народився син Петро (APP, ABGK, sygn. 7274, s. 419). Як згодом і його син, він мешкав у будинку під № 39. Із запису народження постає, що Стефан доводився сином Ігнатію Ортинському та Катерині Ортинській, а Магдалина Чайківська була дочкою Костянтина Чайківського і Маріанни Сवेशинської. Таким чином, відомості, почерпнуті з парафіяльних метрик сіл Ортиничі та Биків, дають можливість з'ясувати родовід Стефана (Сотера) углиб принаймні на кілька поколінь. По батьківській лінії це виглядає так: Стефан (Сотер) – Йоан – Стефан – Ігнатій.

Доповнити інформацію з метричних книг та суттєво скоригувати й деталізувати родовід предків Стефана (Сотера) дають змогу матеріали підтвердження шляхетства, що відклалися у Відділі Станів Галицького губернаторства. Як відомо, після першого поділу Польщі Руське воєводство опинилося у складі Австрійської імперії. Нова влада, прагнучи інкорпорувати місцеву шляхту до рицарського стану імперії, зобов'язала її підтвердити свій статус. Відповідна процедура передбачала надання шляхтою доказів про походження та володіння земськими маєтностями, і якщо вони були достатньо переконливими, влада видавала відповідний документ (легітимацію), що засвідчував шляхетське походження та ставав перепусткою для включення до рицарського стану «королівства Галичини і Лодомерії». Ця робота покладалася на спеціально створену комісію Магнатів, однак невдовзі функції підтвердження шляхетства перебравли на себе місцеві гродські і земські суди у Львові, Перемишлі, Сяноку, Галичі, Бузьку, Пільзні тощо. Після 1783 р. цим займався Відділ Станів. З 1817 р. й до початку XX ст. він також видавав сертифікати шляхетства, які надавалися особам, чий батьки, діди і прадіди свого часу підтвердили шляхетне походження та отримали легітимацію. Матеріали Відділу Станів, що дійшли до нашого часу та зберігаються у Центральному Державному історичному архіві України у м. Львів, містять, з-поміж іншого, кілька справ, що стосуються Ортинських. Серед них натрапляємо матеріали про отримання

сертифікату шляхетства нащадками Ігнатія Ортинського. Власне, вони розкривають та доповнюють інформацію про цю родину.

Зокрема, з них дізнаємося, що Ігнатій народився 20 грудня 1779 р. у Кульчицях та помер 7 серпня 1841 р. в Ортиничках. Він двічі одружувався, обидві дружини були з роду Ортинських. Першу звали Катерина, а другу – Маріанна. У першому шлюбі народилися Ян (12 березня 1803 р.), Марія, Текля, Стефан, Йосиф (31 грудня 1809 р.), Анна; у другому шлюбі – Ян (27 вересня 1821 р.), Катерина, Михайло (6 травня 1828 р.), Єронім (8 квітня 1833 р.), Петронела. Отже, в Ігнатія було одинадцять дітей. Згаданий серед них Стефан – не хто інший, як дід Стефана (Сотера). На жаль, рік його народження не вказаний, однак, оскільки він записаний перед Йосифом, котрий з'явився на світ наприкінці 1809 р., можна припустити, що Стефан народився десь у 1807–1808 рр. Сам Ігнатій, як постає з відповідних документів, доводився сином Стефану та Бригіті Кульчицькій. Стефан разом з братами Томашем і Самуелем підтвердили своє шляхетство у 1782 р. у перемишльському земському суді (ЦДІАУЛ, ф. 165, оп. 3, спр. 3472, арк. 19).

Справа родини Ігнатія розглядалася у Відділі Станів у 1850-х рр. на прохання одного з синів Ігнатія та внуків. Йдеться про сина Йосифа, котрий, здобувши освіту, пробував себе на державній службі. Певний час він був урядовцем міського управління у Перемишлі, згодом працював у повітовому уряді в Збаражі, а завершив кар'єру урядовцем магістрату у Чернівцях. Одружився Йосиф з Францискою Обельцольнер та мав з нею десятеро дітей. Старші двоє синів, Йосиф і Віктор Ян, на початку 1890-х рр. добивалися отримання сертифікату шляхетства. Перший на той час був доктором медицини та проживав у Відні, другий – виконував обов'язки старости у містечку Серет. 27 січня 1892 р. вони отримали бажаний документ, що засвідчував їхнє походження від діда Ігнатія та прадіда Стефана. Отже, як бачимо, обидва – Йосиф і Віктор Ян – доводилися двоюрідними братами Йоану, батькові Стефана (Сотера) (І. Смуток & Л. Смуток, 2020, с. 126). Таким чином, владики належав до родини, котра вже на середину XIX ст. пробувала вийти за рамки звичного для більшості незаможної української шляхти побуту, провадячи життя звичайних малозаможних сільських господарів, які мало чим відрізнялися від селян. У родині упродовж другої половини XIX – початку XX ст. сформувалися певні соці-

альні запити та інтенції відігравати більшу роль на суспільній та громадській ниві, й Стефан (Сотер), можна стверджувати без перебільшення, реалізував їх сповна.

Висновки. Єпископ Стефан (Сотер) Ортинський походив із родини українсько-руської шляхти. Його предки проживали у селі Ортиничі на Самбірщині, яке було осідком роду Ортинських. Батько єпископа звався Йоаном (Іваном), мати була з села Кульчиці й належала до численного роду Кульчицьких. Дід єпископа також звався Стефаном. Він, зі свого боку, доводився сином Ігнатію. Останній відомий як землевласник у с. Ортиничі у першій половині XIX ст. Предок Стефана (Сотера) – Стефан – у 1782 р. разом з братами підтвердив своє шляхетське походження, відтак уся родина небезпідставно вважалася нобілями та входила до рицарського стану королівства Галичини і Лодомерії.

Джерела та література

- Баранецький, М.** (1956). Життєвий шлях єпископа Кир Сотера Ортинського. *Календар Союзу українців католиків – Провидіння на 1956 рік* (с. 34–42).
- Ваврик, В.** (1956). *Єпископ Сотер Ортинський Чина Святого Василя Великого. У сорокаліття його смерті*. Філадельфія: Вид-во ОО. Василіян у ЗДА.
- Гнідик, І.** (2014). Початки діяльності єпископа Сотера Ортинського у США. *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: збірник наукових праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*, 25, 230–233.
- Гнідик, І.** (2015). *Початки та розбудова греко-католицької церкви у США (кінець XIX – початок XX ст.)*. (Дис. ... канд. іст. наук). Львів.
- Кащак, І.** (2007). *Преосвященний Стефан Сотер Ортинський, ЧСВВ. Перший греко-католицький єпископ у Сполучених Штатах Америки (1907–1916)*. Філадельфія.
- Лужницький, Г.** (1963). *Єпископ-піонер Кир Сотер з Ортинич Ортинський ЧСВВ*. Філадельфія: Провидіння.
- Сенюра, І.** (2007). *Преосвященний Кир Сотер Ортинський – перший єпископ УГКЦ в Америці*. Дрогобич: Коло.
- Смуток, І., & Смуток, Л.** (2020). *Матеріали до генеалогії шляхти Галичини. Т. 2 (2): Сертифікати шляхетства (Л–Я)*. Львів: Простір-М.
- Толопко, Л.** (1984). *Трудові українці США. Книга перша (1890–1924 рр.)*. Нью-Йорк: Ліга Американських Українців.
- ЦДІАУЛ – Центральний державний історичний архів України, м. Львів.

- APP, ABGK – Archiwum Państwowe w Przemyślu, Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego.
- Halich, W.** (1937). *Ukrainians in the United States*. Chicago, Illinois: The University of Chicago Press.
- Kaszczak, I.** (2014). Bishop Soter Stephen Ortynsky: The First Eastern Catholic Bishop in the Western Hemisphere. *U. S. Catholic Historian*, 1, 1–22.
- Paska, W.** (1975). *Sources of Particular Law for the Ukrainian Catholic Church in the United States: A Dissertation Submitted to the Faculty of the School of Religious Studies of the Catholic University of America*. Washington.
- Procko, B.** (1973). Soter Ortynsky: First Ruthenian Bishop in the United States, 1907–1916. *The Catholic Historical Review*, 4, 513–533.

References

- Baranetskyi, M.** (1956). Zhyttievyy shliakh yepyskopa Kyr Sotera Ortynskoho [The life path of Bishop Kyr Soter Ortynskyi]. *Kalendar Soiuzu ukrainstiv katolykiv – Provydinnia na 1956 rik – Calendar of the Union of Ukrainian Catholics – Providence for 1956* (pp. 34–42) [in Ukrainian].
- Vavryk, V.** (1956). *Yepyskop Soter Ortynskyi Chyna Sviatoho Vasyliia Velykoho. U sorokalittia yoho smerty [Bishop Soter Ortynskyi Order of Saint Basil the Great. On the fortieth anniversary of his death]*. Filadelfia: Vyd-vo OO. Vasyliian u ZDA [in Ukrainian].
- Hnidyk, I.** (2014). Pochatky diialnosti yepyskopa Sotera Ortynskoho u SShA [The beginnings of Bishop Soter Ortynskyi's activity in the USA]. *Aktualni problemy vitchyznianoï ta vsesvitnoï istorii: zbirnyk naukovykh prats: Naukovi zapysky Rivnenskoho derzhavnogo humanitarnoho universytetu – Actual problems of national and world history: a collection of scientific works: Scientific notes of the Rivne State Humanitarian University*, 25, 230–233 [in Ukrainian].
- Hnidyk, I.** (2015). *Pochatky ta rozbudova hreko-katolytskoi tserkvy u SShA (kinets XIX – pochatok XX st.) [The beginnings and development of the Greek Catholic Church in the USA (end of the 19th – beginning of the 20th century)]*. (Candidate's thesis). Lviv [in Ukrainian].
- Kashchak, I.** (2007). *Preosviashchennyi Stefan Soter Ortynskyi, ChSVV. Pershyi hreko-katolytskyi yepyskop u Spoluchenykh Shitakh Ameryky (1907–1916) [Reverend Stefan Soter Ortynskyi, ChSVV. First Greek Catholic bishop in the United States of America (1907–1916)]*. Filadelfia [in Ukrainian].
- Luzhnytskyi, H.** (1963). *Yepyskop-pioner Kyr Soter z Ortynych Ortynskyi ChSVV [Bishop-pioneer Kyr Soter from Ortynych Ortynsky ChSVV]*. Filadelfia: Provydinnia [in Ukrainian].

- Seniura, I.** (2007). *Preosviashchennyi Kyr Soter Ortynskiy – pershyi yepyskop UHKTs v Amerytsi [The Most Reverend Kyr Soter Ortynskiy is the first bishop of the UGCC in America]*. Drohobych: Kolo [in Ukrainian].
- Smutok, I., & Smutok, L.** (2020). *Materialy do henealohii shliakhty Halychyny T. 2 (2): Sertyfikaty shliakhetstva (L–Ya) [Materials for the genealogy of the nobility of Galicia. Vol. 2 (2): Certificates of nobility (L–Ya)]*. Lviv: Prostir-M [in Ukrainian].
- Tolopko, L.** (1984). *Trudovi ukraintsi SShA. Knyha persha (1890–1924 rr.) [Working Ukrainians of the USA. Book one (1890–1924)]*. Niu-York: Liha Amerykanskyykh Ukraintsiiv [in Ukrainian].
- TsDIAUL – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi archyv Ukrainy, m. Lviv [Central State Historical Archives of Ukraine, Lviv].
- APP, ABGK – Archiwum Państwowe w Przemyślu, Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego [The State Archive in Przemyśl, Archives of the Greek Catholic Bishopric].
- Halich, W.** (1937). *Ukrainians in the United States*. Chicago, Illinois: The University of Chicago Press [in English].
- Kaszczak, I.** (2014). Bishop Soter Stephen Ortynsky: The First Eastern Catholic Bishop in the Western Hemisphere. *U. S. Catholic Historian*, 1, 1–22 [in English].
- Paska, W.** (1975). *Sources of Particular Law for the Ukrainian Catholic Church in the United States: A Dissertation Submitted to the Faculty of the School of Religious Studies of the Catholic University of America*. Washington [in English].
- Procko, B.** (1973). Soter Ortynsky: First Ruthenian Bishop in the United States, 1907–1916. *The Catholic Historical Review*, 4, 513–533 [in English].

*Стаття надійшла до редакції 30.09.2022 р.
Стаття рекомендована до друку 31.10.2022 р.*